

удосконалюється лінгвокультурознавча, лінгводидактична компетенції як складові етнолінгводидактичної культури.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Боплан Г.Л. Весільні звичаї українців у першій половині XVII ст. //У кн.: Весілля: У 2-х кн.- К.: Наук. думка, 1970.-Т.1.-С.63-67. Примітки і переклад М.Шубравської.
2. Гриша Он. Весілля у Гадяцькому повіті, у Полтавщині //Матеріали до українсько-руської етнології. – 1899.-Т.1.-С.111-156.
3. Калиновський Г. Опис весільних українських простонародних обрядів //У кн.: Весілля: У 2-х кн. – К.: Наук. думка, 1970.-Т.1. – С. 68-74. Примітки і переклад М.Шубравської.
4. Семеног О. М. Етнолінгводидактична культура педагога: практикум: навч. посіб. /Олена Семеног. – К.; Глухів: РВВ ГДПУ, 2006. – 251 с.
5. Семеног О. М. Мовне родинознавство. Виховний потенціал лінгвокультури рідного краю: навч. посіб. /Олена Семеног. – К.; Глухів: РВВ ГДПУ, 2003. – 108 с.

УДК 371.2; 37.013.74

О.А. Бочарова

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ТА ПІДТРИМКА ОБДАРОВАНИХ УЧНІВ У ГІМНАЗІЇ І ЛІЦЕЇ АКАДЕМІЧНОМУ М. ТОРУНЬ (ПОЛЬЩА)

У статті розглянуто організацію навчання та підтримку обдарованих учнів у Польщі, висвітлено навчально-виховний процес у гімназії та ліцеї академічному для обдарованих дітей при університеті імені Миколи Коперника у м. Торунь.

The articles studies the organization and support of gifted students training in Poland, en lightens educational process at a secondary school and academic lyceum for gifted children affiliated to the Kopernik University in the city of Torun.

Якщо я бачив далі, то лише тому, що стояв на плечах гігантів.

І. Ньютон.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Цитована метафора означає, що завдяки міцним знанням попередніх поколінь наступне може відкривати нові горизонти, висувати ідеї, відстоювати концепції у науці та мистецтві. Важливо лише знати, що вже зроблено у тій чи іншій галузі, щоб залишатися на плечах гігантів.

Це входження ні просте, ні легке. Воно потребує значних зусиль не тільки з боку самої людини, родини, навіть усього оточення, бо завдяки саме цим факторам розвивається, розкривається і зростає особистість. Не кожна особистість може обрати і пройти такий складний життєвий шлях не маючи впевненості у досягненні цілі та жодних гарантій на успіх. І лише праця, наполеглива і важка надає впевненості у перемозі й сил рухатися тільки вперед до завітної мрії. Цитата І. Ньютона стосується саме тих людей, які щедро обдаровані природою – здібних і талановитих, одним словом – обдарованих. О.І. Кульчицька визначає: «Обдарованість – одна з таємниць особистості. Цей термін походить від слова «дар», «даровано», «дано» безкоштовно. Жодне поняття в психології і педагогіці не викликало такого пекучого інтересу, як обдарованість [1: 17]».

Природа обдарованості не тільки не зрозуміла, а й глибоко прихована. Розібратися у цьому явищі важко і самим творчо обдарованим людям: важко логічним шляхом встановити, коли, в який момент виникло пекуче бажання щось зробити, винайти, написати. Обдаровані люди характеризуються наполегливістю, надзвичайно розвиненою працьовитістю, глибоким і стійким інтересом до певної діяльності. Н.С. Лейтес доводить, що працьовитість – це найважливіший фактор обдарованості [2: 25]. Всі талановиті діти працюють: зайняті по

багато годин на добу, проводять час у бібліотеках, на технічних станціях, читають і завжди зосереджені на своїй справі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. На основі аналізу психолого-педагогічної літератури виявлено, що дослідженню проблеми обдарованості приділяється належна увага, зокрема таким її аспектам, як визначення підходів до розуміння психологічних основ та структури обдарованості (у західній науці – Дж. Гілфорд, Дж. Рензуллі, П. Торранс); у вітчизняній – Н.С. Лейтес, О.М. Матюшкін, В.О. Моляко, Б.Д. Шадріков та інші; виділення сфер та видів обдарованості (С.У. Гончаренко, Ю.З. Гільбух, В.М. Слуцький); виявлення і розвиток обдарованості учнів (Ю.З. Гільбух, В.А. Крутецький, О.І. Кульчицька, Б.М. Теплов). Багато робіт польських науковців І. Божим, В. Доброловича, Т. Гізи, А. Горського, А. Горальського, В. Лімонт, М. Партики, М. Тучкової присвячено також цій проблемі. Оскільки питання підтримки та навчання обдарованих учнів у Польщі не було предметом окремого вивчення, тому польський досвід вирішення проблеми буде цікавим для нашої країни.

Мета статті – розглянути організацію навчання та підтримку обдарованих учнів у Польщі на прикладі гімназії та ліцею для обдарованих учнів при університеті імені Миколи Коперника у м. Торунь (Польща).

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Всім зрозуміло, що економічне зростання країни, науково-технічного прогресу, культури й освіти не можливі без участі в ньому обдарованих людей. Саме тому в країнах, де це розуміють, ідуть або шляхом створення умов для розвитку здібностей, підтримки обдарованих, або шляхом залучення до роботи вже підготовлених в інших країнах обдарованих людей. Польська дослідниця В. Лімонт пише: «Виховання обдарованих людей, тобто допомога підростаючому поколінню у житті стосується двох аспектів: один пов'язаний з відповідальністю суспільства за навчання і виховання обдарованої особистості, інший відповідальністю обдарованої людини за особистісний розвиток, діяльність і творчість [2: 25]».

На важливість проблеми у глобальному масштабі вказують існуючі у психології та педагогіці визначення поняття обдарованості. У так званій елітарній концепції значиться, що обдаровані люди складають 3 – 5% населення, тобто це люди з видатними здібностями і високим рівнем IQ. Однак, останнім часом, більшість дослідників, науковців погоджується з думкою, що ця цифра значно більша 25 – 30 %. Це люди не тільки з високими пізнавальними здібностями, а також зі спеціальними, які виявити дуже важко. До цієї категорії належать люди зі здібностями, які можуть виявитися під час виникнення нових сфер діяльності, наприклад, у випадку розвитку інформаційних технологій. Перше визначення поняття носить психологічний характер і стосується людей з високим IQ, друге застосовується для ідентифікації диференційних здібностей, використовується в педагогіці і має більш практичне значення і свідчить про те, що кожна третя-четверта дитина у школі володіє здібностями вище за середні.

Видатний психолог Франц Монкс вважає, що ХХІ століття має шанс бути епохою розвитку, навчання і підтримки обдарованих учнів і, що педагогіка обдарованості та творчості повинна стати головним модулем у професії вчителя. Кожного року у світі народжуються талановиті, здібні діти, які змушені навчатися за програмами, призначеними для учнів із середніми можливостями. Адже обдаровані учні можуть оволодіти ними у більш швидкому темпі і на вищому рівні, ніж це пропонувалося до сих пір. На щастя, як стверджує Ф. Монк, більшість європейських шкіл враховує індивідуальні особливості дітей, їхні можливості та захоплення, у багатьох європейських навчальних закладах застосовуються в навчанні обдарованих учнів індивідуальні програми навчання [4: 25].

У США та інших країнах розроблені різні програми розвитку обдарованості і вчені-психологи, педагоги, соціологи – єдині в своїй думці про доцільність своєчасного виявлення талантів і здібностей дітей.

У 1994 році Комітет Культури і Освіти Європейського Союзу прийняв документ, який містив рекомендації для Європейського парламенту щодо навчання і підтримки обдарованих учнів. У преамбулі зазначено: «Жодна країна не може марнувати таланти й витрачати людське багатство, жодна європейська країна не є такою багатою, щоб гайнувати таланти своїх громадян». У документі наголошувалося на необхідності створення сприятливих умов для учнів зі спеціальними потребами, до яких належить обдарована молодь, а також підкреслювалося, що надання відповідних умов обдарованим учням буде сприяти повному їх розвитку, що буде корисним не лише для них самих, а для всієї країни і всього людства. Рекомендації Комісії Європейському Парламенту відкривають багато можливостей у сфері навчання і підтримки обдарованих учнів. Не лише в Європі, у всьому світі проблема обдарованості переживає свій ренесанс. Постійно з'являється велика кількість публікацій, проводяться дослідження над здібностями, відбувається збір інформації щодо цієї теми, дослідницькі центри об'єднуються і працюють у тісному зв'язку обмінюючись досягненнями і досвідом [3: 32].

Країни – члени Європейського Союзу у своїх бюджетах виділяють значну суму на навчання та підтримку обдарованих учнів на кожному рівні навчання, починаючи з дитячих садочків і закінчуючи навчанням у докторантурі. У всьому світі реалізуються різні концепції навчання, однак більшість дослідників та науковців, практиків вказують на необхідність створення спеціальних шкіл для навчання обдарованих учнів.

Більшість країн, серед яких Німеччина, Велика Британія, Іспанія може похвалитися добре організованою структурою підтримки та навчання обдарованих учнів.

Інтенсивні дослідження психології обдарованості, які розпочалися в кінці 70-тих на початку 80-тих років у США і в європейських державах, започаткували розвиток нової прикладної галузі психології: психологія талановитих і обдарованих.

У науковій літературі існує велика кількість концепцій, пов'язаних з навчанням обдарованих учнів. Головне місце займає концепція розроблена у 1970-тих роках Джозефом Рензулі. На його думку, не існує єдиного критерію за допомогою якого можна визначити та виявити здібності у дитини. Людина досягає значних успіхів лише завдяки трьом добре розвиненим та пов'язаним між собою якостям: загальні та спеціальні здібності, індивідуальні риси особистості і творчі здібності.

В. Лімонт вважає, що у Польщі, де практично не існує системного вирішення проблеми навчання обдарованих учнів, можна відзначити значні успіхи. Більшість ініціатив має позавладний характер, як, наприклад, робота Національного Фонду підтримки обдарованих дітей чи мережі Товариств Творчих та Активних Шкіл. Парадокс освіти обдарованих учнів у Польщі полягає в тому, що з одного боку, країна має сильну законодавчу базу, яка дозволяє застосовувати ініціативи в сфері навчання обдарованих учнів, а з іншого – нестаток зацікавлених цією проблемою спеціалістів [3: 31].

Дослідниця вважає, що незважаючи на існуючі закони, на практиці, в польських школах недостатньо уваги приділяється обдарованим учням, хоча в цілому світі до них відносяться як до людей зі спеціальними педагогічними потребами. Однією з багатьох причин такого стану є небагаті знання звичайного польського педагога на тему здібностей, обдарованої особистості, а також складності що виникають під час роботи з обдарованими учнями. Інша – освітня політика, в основі якої лежить егалітарна концепція, тобто орієнтир на середнього учня. [3: 32].

Багато років освітянська влада, Міністерство освіти Польщі не цікавилися обдарованими учнями, вважаючи, що обдарована дитина зможе розкрити сама свій талант незалежно від середовища в якому знаходиться, задовольняючи самостійно свої потреби. В останні роки у польській школі проведена освітянська реформа, прийняті нові закони, щодо навчання й освіти обдарованих учнів. У Законі від 7 вересня 1991 року записано, що система

освіти в Польщі надає суттєву підтримку обдарованим учням й робить можливим реалізацію індивідуальних програм навчання й закінчення школи різного типу в скороченому часі. Для виконання цих положень необхідно створити відповідну атмосферу для навчання цих груп учнів застосовуючи гнучкий підхід у процесі навчання [3: 33].

У світі функціонують дві концепції навчання обдарованих учнів: у звичайних школах й класах та школах і класах для обдарованих учнів. Прихильники першої концепції вважають, що гармонійно розвиватися дитини повинна у групі ровесників, а прихильники протилежної підкреслюють, що обдаровані учні ніколи не розкриють свої здібності, талант у групі учнів з середніми здібностями. Дитина може максимально розкрити свій талант лише у відповідному середовищі, у групі дітей з однаковими пізнавальними здібностями.

Цей принцип широко використовується під час перебування дітей у літніх таборах й Академіях для обдарованої молоді. У Польщі таку діяльність проводить Національний фонд підтримки обдарованої молоді. Натомість навчання обдарованих учнів в інтеграційних класах (група учнів з високим, середнім та низьким рівнем здібностей) провокує виразне зниження можливостей розвитку здібностей, що призводить до низьких результатів.

Н.С. Лейтес наводить такий приклад. Заняття обдарованої дитини у звичайному класі за стандартною програмою схожі на таку ситуацію, коли нормальну дитину помилково намагаються навчати у класі для дітей із затримкою розумового розвитку. Дитина починає пристосовуватися до нових умов навчання намагаючись бути схожою на своїх однокласників і через певний час стає схожою на інших. Такий учень підлаштовуватиме виконання завдань по кількості й якості під очікувані сподівання вчителя. Тому неуважний і не підготовлений педагог може затримати таку дитину в розвиткові.

Талановиті діти характеризуються цілим рядом ознак, якими вони відрізняються від «середніх дітей». Ці особливості стосуються прояву інтелекту і творчості, а також взаємовідносин з оточуючими. Обдаровані діти легко виконують будь-які завдання, мають добре розвинену пам'ять, вроджену спостережливість. Такі діти не завжди спілкуються з однолітками, особливо з тими, хто інтелектуально мало розвинений і не має ніяких інтересів. Ці особливості поведінки викликають низку непорозумінь у взаєминах з однолітками та педагогами, а іноді з батьками. У педагога обдарована дитина іноді викликає негативне ставлення: з одного боку, педагог розуміє, що така дитина потребує уваги, а з другого – відчуває, що просто немає часу, щоб приділити його дитині. Іноколи педагоги намагаються примусити обдаровану дитину зайнятися тими предметами, які не викликають у неї ніякої зацікавленості. А якщо вчитель виявляє ще й наполегливість, то для обдарованої дитини з її підвищеною чутливістю це може закінчитися значними негативними переживаннями.

Тому освітня практика навчання обдарованих учнів вказує на значення й роль педагога в процесі розвитку обдарованих учнів. Не кожен педагог отримує високі результати у роботі з обдарованими учнями. Якими якостями характеру повинен володіти педагог обдарованого учня? По-перше, він повинен відрізнятися широким спектром знань предмета, який він викладає та володіти добре опрацьованою методикою. Тільки такий педагог може передати знання, жагу та любов до конкретної діяльності. Дослідження свідчать, що педагоги обдарованих учнів – це люди з високим рівнем пізнавальних здібностей, які вміють ефективно стимулювати пізнавальний розвиток учнів та їхні здібності. Ці педагоги характеризуються зрілістю та досвідом роботи, творчими здібностями, високим рівнем потреб у досягненнях й орієновані у роботі на учня. Крім того доведено, що педагоги обдарованих учнів приділяють увагу оточенню в якому знаходяться учні й бачать у кожній дитині особистість [3: 42].

Педагоги, що отримують високі результати в навчанні обдарованих учнів з одного боку надають їм почуття безпеки, з іншого ставлять перед ними високі вимоги. Одночасно вони вимогливі партнери й надійні захисники. Характерною особливістю педагога є його професіоналізм, що стосується не тільки знань свого предмета, а також психологічної компетенції, пов'язаної з розумінням учня. Обдарована дитина вимагає до себе підвищеної уваги тому, що їй властиві певні риси особистості, які узагальнено можна назвати

«наполегливість». Ця риса включає високу працездатність і вимогливість до себе, бажання довести розпочату справу до кінця.

Проблеми взаємовідношення соціуму і дитячій обдарованості спонукають до створення спеціальних програм навчання таких дітей у школі. Мета цих програм – розвиток різних передумов предметно орієнтованої ще з дитинства обдарованості.

Найчастіше в польських навчальних закладах застосовуються збагачені плани й програми навчання, що створюють обдарованим учням необхідні умови для соціально-емоційного розвитку в оточенні ровесників та розвитку їх інтелектуальних здібностей на відповідному рівні. Збагачені навчальні плани й програми передбачають навчальну діяльність, яку здійснюють школярі, окрім тієї, яка визначається робочими навчальними планами закладів освіти. Вони складаються з урахуванням потреб обдарованих школярів та можливостей навчального закладу щодо їх гнучкого забезпечення.

Збагачене навчання орієнтовано на якісно інший зміст навчання, що виходить за межі вивчення традиційних програм за рахунок комплексу розгалужених зв'язків між іншими темами, проблемами, дисциплінами. Збагачені програми передбачають навчання школярів різноманітним методом роботи з джерелами інформації. Таке навчання може відбуватися в умовах традиційного навчального процесу, а також через залучення учнів у дослідницькі проекти, використання спеціальних інтелектуальних тренінгів. Збагачена навчальна програма дозволяє задовольнити цікавість обдарованих учнів у тих сферах діяльності, в яких вони згодом можуть досягнути більш високих успіхів, ніж звичайні учні.

Другим важливим елементом у навчанні обдарованих учнів є модифіковані програми навчання (об'єднаний та скорочений матеріал). Дж. Рензулі вважає, що координатор збагаченої програми повинен вимагати скорочення стандартних предметів, щоб залишилося більше часу для роботи в обраному напрямку. Модифікація програми одночасно пов'язана з методикою викладання, майстерністю вчителя, що дозволяє учням опанувати матеріал в індивідуальному темпі. Обдаровані учні, що цікавляться якимсь предметом, можуть у швидкому темпі вивчити те, що їх цікавить.

Не вщухають суперечки серед психологів, педагогів та батьків з приводу темпів навчання. Деякі дослідники активно підтримують прискорене навчання, наводячи численні факти його ефективності для обдарованих школярів. Особливістю цієї форми навчання обдарованих учнів є те, що вони мають можливість вивчати обрані курси за програмою університету після опанування базових курсів, передбачених шкільною програмою. Про популярність прискореного навчання говорить той факт, що близько 10 тисяч середніх шкіл у всьому світі надають обдарованим учням такі послуги.

Головним правилом роботи з обдарованими дітьми є розуміння того, що її не слід стримувати в намаганнях дізнатися щось нове, а лише допомагати якнайшвидше та ефективніше використовувати для цього свій час.

У Польщі існує лише одна школа для обдарованих учнів. 1 серпня 1998 року розпочала свою діяльність експериментальна школа – Гімназія і Академічний ліцей (ГіЛА) при університеті імені Миколи Коперника. Перша фаза експерименту благополучно закінчилася у 2003 році, а результати роботи школи мали позитивну оцінку [3: 41].

Гімназія і ліцей академічний у м. Торуні – це колектив шкіл, в який входять: Академічна Гімназія і Академічний ліцей. Школа перші п'ять років функціонувала як експеримент, що проводив університет ім. Миколи Коперника і Міністерство Національної Освіти і Спорту Польщі. Школа має інтернат, що свідчить про те, що набір дітей у цю школу відбувається з усієї Польщі.

Метою навчання в ГіЛА є задоволення особливих освітніх потреб учнів й розвиток пізнавальних здібностей до максимального рівня. Особливістю школи є те, що учні закінчують за п'ять років (на відміну від ровесників, які отримують атестат після шести років навчання).

Головний принцип роботи школи – інтенсивність і якість навчання, що відповідають індивідуальним особливостям й захопленням учнів. Звідси випливає принцип індивідуального підходу, який широко застосовується у процесі роботи.

Індивідуалізація процесу навчання відбувається досить рано, вже у другому класі учні беруть участь у факультативних заняттях з обраних ними предметів. Успіхи учнів під час відвідування факультативів оцінюються як під час предметних уроків. Факультативні заняття проводяться у четвертому класі включно, а у п'ятому замінюються семінарськими заняттями з предметів, які учень складатиме під час випускних іспитів. У школі проводяться різні додаткові заняття, діють гуртки за інтересами, наукові кола.

Грунтовному засвоєнню знань сприяє маленька кількість учнів у класах, яка не перевищує 20 осіб.

У школі організовані позакласні заняття. Учні мають можливість відвідувати заняття в університеті. Після прослуховування курсу вони мають право скласти заліки й іспити. Участь учнів в університетських заняттях контролюють вчителі – тьютори – відповідальні за успіхи своїх вихованців.

Розвитку інтелектуальних здібностей учнів допомагають авторські програми навчання. Такий спосіб діяльності стимулює учня до роботи, результатом якої є високі показники в предметних конкурсах та олімпіадах. Ці досягнення – висока оцінка роботи школи, це високі рейтинги показників серед загальноосвітніх шкіл Польщі (береться до уваги кількість фіналістів і лауреатів предметних олімпіад, результати випускних та гімназійних екзаменів). Додатковою нагородою за високі досягнення у науці є наукова стипендія, яку надає школа учням з середньою оцінкою 5,0 і вище.

Викладачі університету організують систематично заняття, читають лекції: *«Професори УМК пропонують»*. Під час таких зустрічей учням представляється інформація щодо нових досягнень у сфері науки і техніки. Заняття проходять в актовій залі школи – таким чином, можна сказати, що університет іде до учня, а не навпаки. У школі діє відділення “Alliance Francaise”. Викладачі проводять безкоштовно заняття з французької мови, а учні можуть вивчити додатково ще одну мову.

Педагоги, що приймаються на роботу до школи, проходять конкурсний відбір. Вони підтримують психофізичний розвиток учнів, несуть відповідальність за навчання, і тим самим, відповідають за якість своєї роботи. Основним обов'язком учителів є вдосконалення, модернізація програм і методів навчання.

Виховання здійснюється нерозривно від навчального процесу. Воно пов'язано з кожним видом діяльності учнів і здійснюється завдяки тісній співпраці батьків, учителів й самих учнів. Мета виховання полягає у всебічному розвитку індивідуальності учнів, підготовці до дорослого життя, прийнятті власного вибору, знаходженні свого місця у суспільстві і використанні інтелектуального потенціалу для добра усього суспільства. Що стосується ролі учня у суспільстві, то він повинен навчитися жити у колективі і виконувати певні функції, проявляти ініціативу. Щодо розвитку індивідуальності особистості, то учень повинен тактовно поводити себе, відрізнятись поведінкою, уміти контролювати свої емоції, адекватно реагувати у різних ситуаціях. В інтелектуальній сфері учень повинен розкривати свої здібності, розвивати свої захоплення, займатися самоосвітою, уміти збирати, систематизувати й узагальнювати інформацію. Допомагає учням у навчанні бібліотека. ГіЛА є частиною університетської інформаційної системи, а це означає, що учні, педагоги, працівники гімназії можуть користатися фондами не тільки власної, а також університетської бібліотеки, інформаційною мережею, мають доступ до електронних фондів університету. Бібліотека сприяє збільшенню зацікавленості до читання серед учнів, виконанню навчального процесу, розвиває захоплення учнів, пропагує наукові знання, проводить бібліотечні лекції.

Школа піклується про емоційний та психічний стан дитини, підтримує процес розвитку учнів, проводячи різні виховні заходи. Пристосування учнів до вимог школи – це важкий період у житті дитини (діти вступають до школи у 13 років, коли вони ще зовсім малі

й не готові до самостійного життя). Треба відзначити, що половина учнів є жителями м. Торуні, а друга – іногородні, серед них є діти з віддалених областей країни. Учні проживають в інтернаті, серед них є дуже вразливі і чутливі, тому будь-яка неординарна ситуація може викликати стрес у дитини. Для подолання цих проблем в інтернаті працює шкільний психолог і педагог з відповідною кваліфікацією. Всі учні перших класів щоденно зустрічаються зі шкільним педагогом, оскільки завжди є діти, які потребують індивідуальної допомоги.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Інвестиції, що вкладаються в обдарованих учнів, швидко повертаються у суспільство у вигляді нових відкриттів, створенні нових матеріальних благ. Останнім часом в Європейському парламенті з'являються чисельні рекомендації щодо підтримки навчання обдарованих учнів. По-перше, це стосується спеціальних програм, призначених для навчання обдарованих учнів, а також додаткових збагачених програм, що використовуються не лише під час вивчення шкільних предметів, а також факультативів та гуртків, що сприяють прискореному розвитку здібностей обдарованих учнів. Навчання обдарованих учнів вимагає додаткових фінансів з боку родини, суспільства та держави, але, як було вище зазначено, ці інвестиції дуже швидко повертаються і декілька разів перевищують ті затрати, які були зроблені.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кульчицька О.І. Обдарованість: природа і суть / О.І. Кульчицька / Обдарована дитина. – 2007. – № 1. – С. 16-24.
2. Кульчицька О.І. Соціальне середовище у розвитку обдарованості / О.І. Кульчицька / Обдарована дитина. – 2007. – №. 1. – С. 25-31.
3. Психология одаренности детей и подростков / Под ред. Н.С. Лейтеса. – М.: Изд. центр «Академия», 1996. – 416 с.
4. Limont Wiesława Czy potrzebna jest pedagogika zdolności? // Teoria i praktyka edukacji uczniów zdolnych / red. Wiesława Limont. – Kraków: Oficyna Wydaw. Impuls, 2004, s.31-63.
5. Mónks FranzJ.: Zdolności a twórczość // Teoria i praktyka edukacji uczniów zdolnych / red. Wiesława Limont. – Kraków: Oficyna Wydaw. Impuls, 2004, s. 19-31.

УДК 371.3

Н.М. Веніг

ШЛЯХИ ВЗАЄМОДІЇ МОВЛЕННЄВОЇ ТА МОВНОЇ ЗМІСТОВИХ ЛІНІЙ

У статті запропоновано шляхи взаємодії змістових ліній програми з російської мови для загальноосвітніх шкіл з російською мовою навчання, визначено види робіт та завдань, які допоможуть учителям ефективно реалізувати головне завдання освіти – формування духовного світу особистості, розкриття потенційних можливостей та здібностей учнів.

In the article are proposed to the way of interaction and interrelation of meaningful lines programs on the Russian language for the general education schools with the Russian language of instruction, are determined the forms of the works and task, with the aid of which the teachers can [efektivno] realize the basic task of formation – molding of the spiritual peace of personality, open potential possibilities and abilities of students.

Перетворення в українському суспільстві докорінно змінили орієнтацію в галузі освіти. Нова освітня філософія визначала головну стратегію педагогічної діяльності: спрямування навчально-виховного процесу на формування духовного світу особистості, розкриття потенційних можливостей та здібностей учнів. Вирішити поставлену проблему можна, на нашу думку, на уроках російської мови за допомогою взаємозв'язку та взаємодії змістових ліній навчальної програми. *Мовна і мовленнєва лінії є основними, які визначають*